

Neakivaizdinis VILNIUS

Vasara 2020

Didžiausias derlius – bendrystė

Kur ir kodėl miestiečiai
daržininkauja?

Nekomercinio turinio
puoselėtojas

Pokalbis su Domininku Kunčinu

Miesto bičiuliai

Šiuolaikiniai bitininkai avilius
kelia ant stogų

Ilgomis vasaros dienomis laiko atradimams turime daugiau.

Šiame numeryje daug dėmesio skiriame buvimui gryname ore. Pradedame nuo pasakojimo apie bendruomeninę daržininkystę.

Ar kada esate pastebėję avilių mieste? Bičių kaimynystė įsikūrusi aukštai – ant stogų ar balkonuose, todėl dažniausiai nematoma. Tačiau ji egzistuoja ir taip bitininkams leidžia palaikyti glaudesnę santykį su gamta, atsipalaiduoti ir „susigiminiuoti“ su bendraminčiais.

Aukščiau pažvelgti skatina ir istorinė tema – vienas autorių rašo apie bokštus, kurių šiandien Vilniuje nebepamatysime. Griuvus jiems, pasibaigė ir baroko epocha.

Šio numerio vilnietis – nekomercinio turinio puoselėtojas Domininkas Kunčinas. Ore.lt redaktorius, alternatyvios muzikos apžvalgininkas – tai tik dalis jo veiklų. Viena mėgstamiausių pašneko vo vietų – Karoliniškių kraštovaizdžio draustinis, po kurį ir siūlome pasivaikščioti.

Vasara! Teisingai kadaise pastebėjo Alfonsas Nyka-Niliūnas – vien šiuo žodžiu galima pasakyti labai daug. Šiltos jos ir nuotaikingos!

VIETA

Didžiausias derlius – bendrytė

Virginija Slizauskaitė
Igno Nefo nuotr.

Kadaise Vilniuje vešėję daržai vargingiausius gyventojus saugojo nuo bado ir taip atliko praktinę funkciją, o štai šių dienų vilniečiai, kalbėdami apie čia užaugintas gėrybes, pabrėžia kitokius aspektus. Daržas mieste sostinės gyventojams – proga susiburti, sutelkti bendruomenę. Ir nors savo rankomis užaugintos salotos ir ridikėliai tikrai skanūs, kur kas svaresniu derliumi laikomas bendravimas, edukacija ir prasmingi ateities planai.

Gelbėjo nepritekliauje

Prieš pradėdant kalbėti apie šiandienos Vilniuje esančius daržus derėtų atsisąjūti į istoriją. Čia, ko gero, galimi įvairūs vaizduotės scenarijai, bet arčiausiai realybės yra įžiebiantis mintį, kad dar prieš kelis dešimtmečius Vilnius buvo apsodintas daržais ir šie vešėjo net pačiame miesto centre.

Bendruomeninių sodų reiškinį sostinėje yra aptaręs Vilniaus tyrinėtojas Darius Pocevičius. Savo knygoje „Istoriniai Vilniaus reliktai 1944–1990“ jis teigia, kad tokie sodai yra se-

nas žmonijos išradimas, nuo bado gelbėjęs sunkiai galą su galu suduriančius piliečius.

„Pas mūsų kaimynus latvius ir lenkus bendruomeniniai sodai atkeliavo XX amžiaus pradžioje ir išliko iki šiol, tapę kultūros ir istorijos paveldu. Artimi kolektyvinių sodų giminaičiai sklypiniai daržai (lenk. *ogródy działkowe*) Vilniuje atsirado 4-ojo dešimtmečio pradžioje, maitino vilniečius karo metu ir buvo smarkiai išplėsti pokariu, kai miestas kėlėsi iš griuvėsių. Daržai tapo tikra panacėja maisto kortelių, skurdo ir nepritekliaus laikais“, – pasakojama D. Pocevičiaus knygoje.

Nuo Antakalnio gatvės šurmulio iki daržininkystės oazės Sapiegų parke – vos kelios minutės.

Akivaizdu, kad bendruomeniniai daržai ir jų gėrybės neramiais laikais buvo toli gražu ne pramoga prie gamtos priartėti norinčiai visuomenei, o būtinybė siekiant prasimaitinti.

Norintiems įsivaizduoti, kokiose miesto teritorijose vystėsi daržai, D. Pocevičius savo knygoje nurodo gana tiksliai Vilniaus vietas.

Daugiau nei dešimtmetį šis šiltnamio buvo apleistas. Antakalniečių bendruomenė jį prikėlė ir šiandien čia augina savo gėrybes.

1930 metais sostinės bedarbiams skirti 29 daržų sklypai Sėlių ir Lūšių gatvių sandūroje Žvėryne, po poros metų daržai suformuoti vakarinėje Kalvarijų gatvės pusėje. Bėgant metams daržų atsirado vis daugiau – abipus Antakalnio gatvės, tarp Vilnios ir Belmonto gatvės. Itin didelė daržų teritorija, pasak miesto tyrinėtojo, išvystyta tarp Savanorių prospekto, Kedrų ir T. Šeivenkos gatvių.

O įdomiausia, kad kokiais 1945 metais daržų būta ir pačiame Vilniaus centre: „Antai Gedimino prospekte, tada dar turėjusiame gatvės statusą, bulvės, kopūstai ir morkos augintos mažiausiai penkiose vietose – Gedimino g. 2, 25, 26, 27, 54.“

D. Pocevičius rašo, kad bėgant laikui atsirado kiek neigiamas požiūris į daržus pačioje miesto širdyje. Taip po truputį daržai imti riboti, o „1953 m. daržų plėtra Vilniaus centre sustabdyta miesto valdžios sprendimu.“

„Antai Gedimino prospekte, tada dar turėjusiame gatvės statusą, bulvės, kopūstai ir morkos augintos mažiausiai penkiose vietose.“

Pramoga, bet ir įsipareigojimas

Nors šiuo metu, eidamas Gedimino prospektu, neišvysi ten augančių salotų ar sirpstančių pomidorų, Vilniuje nesunku rasti vietų, kur tokį vaizdą pamatyti tikrai galima. Ko gero, ir šiandienos vilnietis, paklaustas apie mieste augančius daržus, galbūt įvardytų

Antakalnyje esantį vieną labiausiai išvystytą ir tikrai geriausiai žinomą bendruomenės daržų. Jis sutvarkytas ir apsodintas dar 2013 metais, tačiau daržovės Sapielių rūmų parko teritorijoje augintos kur kas seniau.

Šiuo metu Antakalnio daržo ir sodo darbus koordinuojantis Ramūnas Kučiauskas sako, kad didikų stalui daržovės šioje vietovėje augintos dar prieš kelis šimtus metų, o kai XIX amžiuje Sapielių parke buvo atidaryta karo ligoninė, daržo derlius pritaikytas šios įstaigos virtuvės reikmėms.

Dabar atkurtas ir nuolatos tvarkomas bei tobulinamas Antakalnio bendruomenės daržas jungia 10–12 aktyvių narių – tokiais R. Kučiauskas vadina tuos rajono gyventojus, kurie čia užsuka gana dažnai ir dirba neskaičiuodami jėgų. O darbo ir veiklos darže tikrai netrūksta: „Kiekvienas turime savo lysvių, o dar yra bendro naudojimo lysvės, kurias taip pat reikia stropiai prižiūrėti. Dėl laisvų lysvių, kuriomis norėtų naudotis, žmonės gali kreiptis nuo naujųjų metų iki balandžio pradžios. Taip dalis narių keičiasi, dalis būna nuolatiniai.“

Paklaustas, ar daug Antakalnio gyventojų kreipiasi norėdami užsiimti daržininkyste, R. Kučiauskas sako, kad susidomėjusių netrūksta, nors vis susiduria su požiūriu, kad daržas – tik pramoga. „Iš dalies tai yra pramoga, bet ir ne mažesnis įsipareigojimas. Jei augini daržą, turi jį laistyti, ravėti. Jei pats negali – pagalbos prašai kaimynų. Štai vis atsiranda tokių, kurie pavasarį sako labai norintys prisijungti prie daržo, tačiau vasarą ima ir dingsta, nes atostogauja, keliauja, o vėl pasirodo tik rudenį. Tokie pavyzdžiai – negeri“, – pasakoja pašnekovas.

Norėtų vykdyti edukacinę veiklą

Antakalnio daržo darbų koordinatorius teigia, kad šiame darže, taip pat įrengtame šiltnamyje, vilniečiai sodina visiems įprastas daržoves ir žoleles – pomidorus, agurkus, krapus, ridikėlius. Pašnekovas džiaugiasi pačių daržininkų iniciatyva organizuoti paskaitų ciklus ir tobulinti žinias, juk retas miestietis, anot R. Kučiausko, žino, kad agurkai ir pomidorai viename šiltnamyje neturėtų augti.

Kalbėdamas apie ateitį ir planus, R. Kučiauskas teigia, kad norėtųsi ne tik auginti daržoves, ne tik rengti susitikimus su rajono bendraminčiais, bet ir įgyvendinti edukacines idėjas: „Norėtume, kad į šį daržą ateitų kuo daugiau vaikų, kad jie galėtų pamatyti, jog morka užauga žemėje, o ne parduotuvės lentynoje. Be to, Antakalnio rajone – gana daug senyvo amžiaus žmonių. Kodėl negalėtume jiems užauginti pomidorų daigų ir išdalyti, kad keletą daržovių senjorai užsiaugintų netgi savo balkone?“

Atkartoja sėkmę Škotijoje

Nuo senojo Antakalnio bendruomenės daržo keliaukime prie visiškai naujo, bet jau spėjusio sužavėti vilniečius, projekto – Pilaitės rajone vykdomos iniciatyvos „Idėjų lysvė“. Šio projekto iniciatorė Laura Petruškevičiūtė pasakoja ilgus metus gyvenusi Glazge, o grįžusi į Lietuvą nusprendė pakartoti užsienyje pavykusį projektą.

„Idėjų lysvė“ siūlo bendrą veiklą nuo miesto centro nutolusio rajono gyventojams, kartu siekia atgaivinti kiek apleistas vietas. Daržininkystė pasirinkta kaip priemonė.

„Mūsų tikslas nėra daržovių kultivavimas. Kur kas svarbiau suburti kuo daugiau žmonių veiklai, iš kurios randasi kur kas daugiau nei valgomas produktas. Pilaitę pasirinkau todėl, kad joje užaugau, šis rajonas man artimas. Su bendraminčiais „Idėjų lysvė“ įkūrėme neseniai, praėjusį rudenį, tad šis sezonas bus pirmasis“, – pasakoja L. Petruškevičiūtė.

Daržininkystės mieste idėja – graži, bet ši veikla – ugdanti kantrybę, pabrėžia L. Petruškevičiūtė. Projektą su bendraminčiais vykdanči pašnekovė džiaugiasi, kad į komunikaciją apie daržą Pilaitėje reaguoja ir nepažįstami, net aplinkinių rajonų gyventojai. Patys Pilaitės rajono vietiniai, anot L. Petruškevičiūtės, pastebi, kad rajone ištis labai trūksta veiklos, kuri taptų sąlyčio tašku.

Daržininkystės projektas gali būti įgyvendinamas bet kur. Net ir ant šaligatvio, miesto centre.

Auginti galima net ant šaligatvio

Šio sezono „Idėjų lysvės“ planuose – daržovių, vaismedžių sodinimas, teritorijos sutvarkymas, taip pat – vaikų purvo virtuvės ir poilsio zonos įrengimas. Į daržą mieste žvilgtelėti gali visi, kurie nori. „Žmonės jau per pirmąjį susitikimą sakė, kad nenori uždarą daržą. Norime, kad jis būtų atviras, kartu tai bus socialinis testas. Džiugu, kad kol kas nebuvo jokių vandalizmo požymių“, – dalijasi idėjos autorė.

Daržininkystės projektas, tikina „Idėjų lysvės“ iniciatorė, gali būti įgyvendinamas bet kur. „Net ant šaligatvio, miesto centre yra įvairių būdų, kaip įrengti augalams reikalingą žemės plotą, Europoje yra tikrai daug gerų pavyzdžių. Viskas prasideda ir vystoma grupelės bendraminčių. Nors ši veikla nereikalauja itin didelių lėšų, pati daržininkystė neatsiejama nuo laiko. Tuo užsiimantys turi būti pakankamai atsidadę“, – pasakoja L. Petruškevičiūtė.

Pašnekovė, svarstydamą apie ateitį, sako, kad tokie projektai kaip „Idėjų lysvė“, gražinantys daržininkystę į miestus, bus kur kas aktualesni netolimoje ateityje: „Manau, kad Lietuvoje santykis su gamta vis dar labai glaudus – turime tėvus, senelius, kurių ryšys

su gamta – stiprus. Jei pažvelgsime į miestus, kur miesto daržininkystė itin vystoma, pamatysime, kad kelios ten gyvenančios kartos neturi tokio sąlyčio su gamta. Todėl tas mažytis žemės lopinėlis – kur kas brangesnis ir svarbesnis.“

Daugiau

„Facebook“: Idėjų lysvė

„Facebook“: Antakalnio daržas – Antakalniečių sodas

Projektas „Idėjų lysvė“ Pilaitės rajonui suteikia spalvų – auginamos ne tik daržovės, bet ir gėlės.

Vilniaus baroko mirtis

Kostas Biliūnas

*O kas tada, sakyk, jei ne šėtonas
Sugriovė Katedrą? Atsimenu tą naktį,
Tą baisią audrą, tą velnių cypimą,
Kai jie sukibę dievo namą vertė.
O jau kada didysis bokštas griuvo,
Visi girdėjome, kaip kalnuose
Kažkas šėtoniškai nusikvatojo.*

Justinas Marcinkevičius, „Katedra“, 1971

**Kai griūva katedros bokštas,
sunku išlikti abejingam, sunku
nepasiduoti dangiškos bausmės,
gal net apokaliptiniam vaizdiniui.
Kai griuvo Paryžiaus Dievo Motinos
katedros smailė, gedėjo tūkstančiai
žmonių. Jie buvo nustėrę ir sukrėsti
griūvančio pastato spektaklio. Šis
įvykis apskritai tapo asmens tautinės
ir religinės tapatybės XXI amžiuje,
jos simbolių apmąstymo momentu.
Prieš 250 metų griūvančios katedros
vaizdas sukrėtė ir Vilniaus miestą.
Tai atsitiko 1769 metais, pakilus
audringam rudeniniam vėjui. Istorinis
informacinis pranešimas – trumpas
ir panašus į prabėgančią nelaimingų
naujienų eilutę žinių laidoje: nuvirtęs
katedros bokštas sugriovė koplyčią,
šeši žmonės žuvo.**

Vilniaus Šv. Dvasios bažnyčia. Igno Nefo nuotr.

10 20 40 50 Ped. Lit. pasim.

Vilniaus katedra, restauruota 1754 m. Aut. J. Knakfus. Iš Biblioteka Jagiellońska, BJ Graf. I.R. 4615

XVIII amžiaus viduryje Lietuvoje buvo laisvės metas. Laisvės architektūroje, neregėto jos suklestėjimo, didžiulių statybų ir perstatymų laikas. Taip pat ir barokinių kontrastų metas. Po juodų pirmųjų XVIII amžiaus dešimtmečių – Šiaurės karo, maro epidemijos, badmečio – beatsigaunančioje valstybėje suklestėjo meno raiška, ypač atsiskleidžianti bažnyčių architektūroje. Pastaroji barokinio meno banga, kurią tuoj pat pradėjo slopinti iš Italijos ir Prancūzijos ateinanti klasicizmo mada. Vėlyvasis barokas, kuriam kartais tinka

ir kitas – rokoko – pavadinimas, buvo panašus į ekstravagantišką žiedą, kuris pražydo ir netrukus nusviro, neatlaikęs savo paties svorio. Per trejetą dešimtmečių maždaug nuo 1740 iki 1770 metų visoje Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje (LDK) pastatyta ar pers-tatyta per šimtas mūrinių bažnyčių, kurias visas vienija fasaduose išsilytantys daugiau ar mažiau liauni ir aukšti bokštai. Vertikalūs proveržis, apėmęs provincijos vienuolynų ir miestelių bažnyčias, turbūt labiausiai pakeitė miestų vaizdą. Bažnyčių, taip pat rotušių ar

jėzuitų kolegijų (taip vadintų vidurinių mokyklų ar gimnazijų) bokštai tapo XVIII amžiaus dangoraižiais, jie ne tik papuošė vieną ar kitą pastatą, bet visą miestą pavertė įspūdingu trimačiu dariniu. Kuo daugiau bokštų – tuo daugiau susidaro perspektyvinių vaizdų ir įvairiausių jų kompozicijų, žvelgiant iš skirtingų miesto taškų. Ar ne tai yra didžiausia Vilniaus senamiesčio vertingoji savybė? Jo panoramų gausa, žvelgiant nuo skirtingų kalvų, ar, priešingai – iš siaurų ir vingiuotų gatvelių – abiem atvejais vaizdo kompoziciją, jos gylį ir įspūdį kuria erdvėje pasklidusių vėlyvojo baroko bokštų grupės. Nors buvę LDK miestai, tokie kaip Polockas, Vitebskas, Orša ar Pinskas, dėl carinių ir sovietinių *akcijų*, vykdytų daugiausia maždaug 1865, 1930 ir 1960 metais, nebegali pasigirti savo daugia-bokštėmis panoramomis, Vilniaus bokštams šiuos siautėjimų metus palyginus pavyko išgyventi dar visai neblogai. O įspūdingų bokštų griūtys sostinėje susijusios visai ne su karais ar politiniu katalikų bažnyčios paveldo naikinimu. Priežastys čia visai kitos ir iš pirmo žvilgsnio atsitiktinės. Tačiau, jei tas pats atsitiktinumas pasikartoja du ar daugiau kartų, galima pradėti įžvelgi tam tikrą dėsningumą, susijusį su pastarosios baroko meno bangos Vilniuje pabaiga.

Bažnyčių, taip pat rotušių ar jėzuitų kolegijų (taip vadintų vidurinių mokyklų ar gimnazijų) bokštai tapo XVIII amžiaus dangoraižiais, jie ne tik papuošė vieną ar kitą pastatą, bet visą miestą pavertė įspūdingu trimačiu dariniu.

Dvi katedros

Prie gotikinės Vilniaus katedros, maždaug kas pusamžį vis perstatinėtos, kassyk suteikiant madingiausių to laikotarpio bruožų, 1632 metais pristatyti du barokiniai bokštai. Nors vis remontuojami, bokštai vėl suskilo, kol 1754 metais perstatyti paskutinį kartą. Pelkėtas Neries slėnis, kurio aukšti gruntiniai vandenys potvynių metu vis išplaudavo nestabilų smėlėtą gruntą, lėmė vis atsinaujinančius katedros sienų skilimus. Bokštai dėl didelių savo apkrovų šiuo aspektu buvo itin pažeidžiami. Vis dėlto penkiolika metų du atnaujinti ir siaurėjantys į viršų bokštai (galimai projektuoti amžiaus architekto Johanno Christopho Glaubitzo) buvo organiška trimačio miesto žemėlapio dalis. Vienintelis išlikęs jų atvaizdas (p. 12) – gana skurdus ir supaprastintas, tačiau be galo vertingas. Pabandykime įsivaizduoti, kaip XVIII amžiuje atrodė vienos didžiausių Europoje (pagal užimtą plotą) Vilniaus vyskupijos katedros bokštai. Be minėto fasado piešinio, pažvelkime į kitą pastatą – kitą katedrą, – projektuotą to paties architekto Glaubitzo. Vėlyvojo baroko šedevras LDK miesto Polocko unitų šv. Sofijos katedra (p. 13) iš pagrindų buvo perstatyta 1750 metais. Fasadas, atsuktas į Dauguvos upę, išsiskiria dviem 50 m aukščio bokštais, tolygiai siaurėjančiais į viršų ir pasibaigiančiais mažyčiais stogeliais – kupoliukais, virš kurių dar kyla ažūriniai kryžiai. Tai labai keisti bokštai. Tarsi ištįsusios galūnės, dirbtinai ištemptos ir susiaurintos iki vos įžvelgiamų viršūnių. Galbūt jų keisto grožio paslaptis yra labai savita ir originali pastarosios baroko bangos idėjų ir mąstymo būdo interpretacija.

XVIII amžiaus viduryje iki tol architektų vaizduotę siaurinę stilistiniai rėmai ėmė nive-

liuotis ir nykti, o įvairiose šalyse atsirado keisčiausių ir įspūdingiausių išlaisvintos architektūros eksperimentų. Vokiškuose kraštuose tuo metu architektai eksperimentavo su vidine bažnyčių erdve, kuri iš bazilikos su tiesiomis navomis tapo banguojančių išlenktų formų struktūromis, tarsi gyvas organizmas pulsuojančiais interjeriais. Itališkuose kraštuose ypatingos raiškos pasiekė bažnyčių kupolai, tapdami sudėtingomis ažūrinėmis trimatėmis sistemomis. Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje tuo metu kūrybinė architektų laisvė turbūt labiausiai atsiskleidė laibuose ir aukštuose bažnyčių bokštuose.

Dar kartą pažvelgę į abiejų katedrų atvaizdus, matome, kaip panašiai jų bokštai siaurėja kildami į viršų – iš pradžių šiek tiek, paskui netgi dvigubai, kol visai susmulkėja iki ažūrinių kryžių. Tas susmulkėjimas gali pasirodyti net kiek nenatūralus, neproporcingas, beveik nerealistiškas – tarsi būtų tai ne varpinės, o kiaurymėti papuošalai ar trapios keraminės skulptūrėlės, saugomos stiklinėje spintoje. Galbūt (leiskime sau improvizuoti) Glaubitzas žinojo, tiesiog akivaizdžiai matė katedros problemas ir Vilniaus bokštus suprojektavo dar liaunesnius ir smulkesnius nei Polocke – specialiai tam, kad nestabiliems pamatams tektų kuo mažesnis svoris. Sykiu pasiekė dar vieną savo estetinės ekstravagancijos viršūnę: juk pastaroji baroko banga prieš ištiksdama turėjo pakilti su visa jėga, gal dar didesne nei anksčiau, atskleisdama visą savo kvintesenciją. Barokas – veržimosi į viršų ir dieviško džiaugsmo, religinio pozityvizmo ir visiško pasitikėjimo Dievu, o kartu ir pačiu žmogumi, epocha. Besiveržiančių į dangų ir mistiškai tirpstančių erdvėje bokštų įspūdis, šiuo atveju, atrodo, tapo svarbesnis už konstrukcinį stabilumą. Tie liauni ir aukšti bokštai, viena vertus, būdami ne tokie sun-

kūs problemiškiems pamatams, kita vertus, tapo per daug pažeidžiami išorinio poveikio – tiesiog nepajėgūs atlaikyti stipraus rudeninės audros vėjo gūσιο.

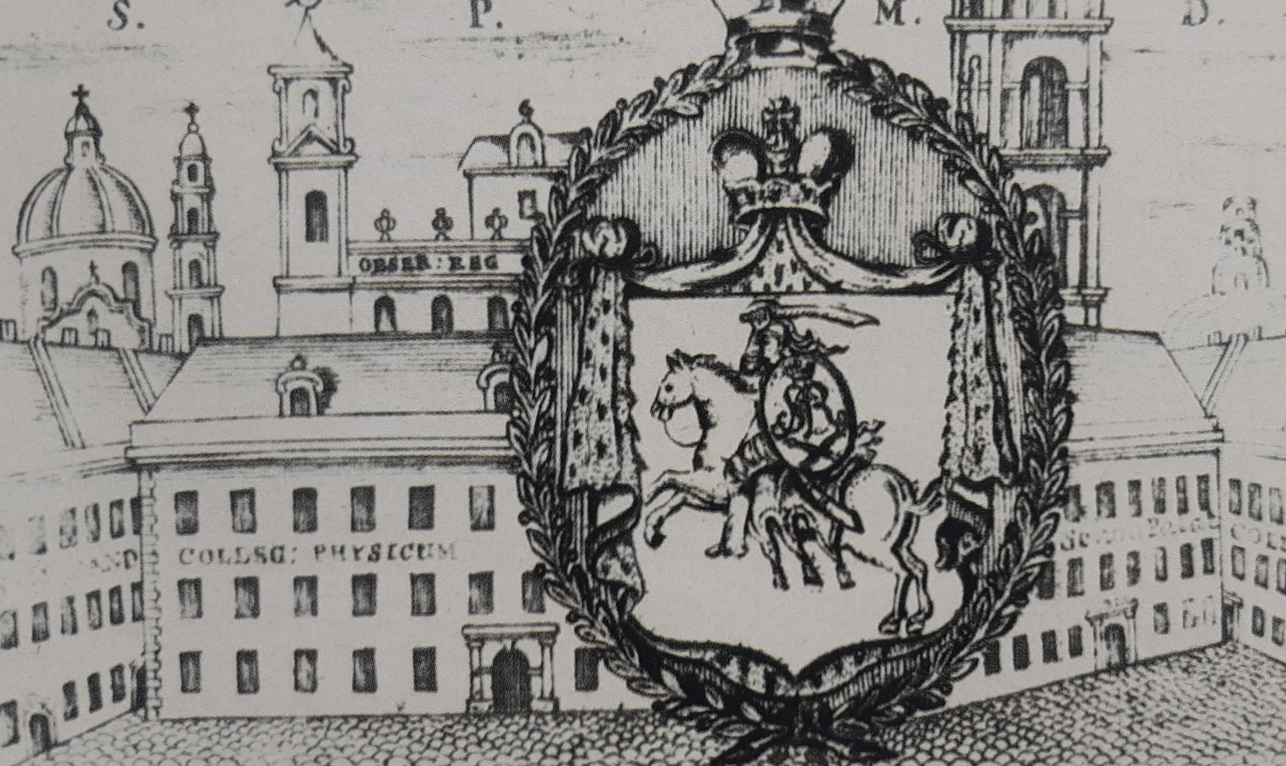
Rotušės puošmena

Ši nesėkminga įspūdingos architektūros pastato istorija gal būtų buvusi unikali, jei ne kitas atsitikimas po 12 metų. Vilniaus rotušės

bokštas 1781 metais pavojingai pasviro, nutarta jį remontuoti ir grąžinti į vertikalią poziciją, tačiau, prasidėjus darbams, tų pačių metų birželį bokštas griuvo. Likimo ironija, o gal dėsningumas, kad ir šį bokštą projektavo ir statė architektas Glaubitzas. Vienas iš didžiųjų gaisrų, nusiaubusių visą pietinę Vilniaus dalį, sudegino ir rotušę. Senąjį jos bokšto viršų vietoj aukštos medinės ir skarda dengtos smailės architektas atstatė iš mūro

Vilniaus rotušė 1763 m. Aut. M. Januševičius. Antano Lukšėno nuotr. Iš Lietuvos Nacionalinio dailės muziejaus archyvo, T-146

(p. 15). Tai jau pažįstamas, vis į viršų siaurėjantis siluetas, kurį užbaigė Vyčio vėliava vėtrungė. Rotušės bokštas su laikrodžiu ir varpais – tai miestietiško gyvenimo epicentras, simbolis ir atskaitos taškas. XVIII amžiaus grožio idealas vis dėlto buvo toli nuo paprastumo ir praktiškumo. Gal veikiau priešingai – gražu buvo tai, kas atektoniška, kas stebina ir nepaklūsta racionaliam mąstymui, kas kuria kvapą gniaužiantį jspūdį. 47 metus aukščio rotušės bokštas labiau priminė ne utilitarų statinį, o kaprizingą ažūrinę puošmeną, skirtą stebinti miesto svečiams ir vietiniams praeiviams. Jo į viršų kylančios, tarsi viena ant kitos uždėtos dalys (vadinamos tarpsniais) susiaurėjo tiek, kad virš rotušės stogo kylančios apatinės dalies plotis buvo 3,3 m, o pats viršutinis tarpsnis, kuriame dar kabojo ir du varpai, tebuvo vos 2 m pločio! Jei atokiai nuo Neries, ant kalvos stovinčios rotušės pamatai ir nebuvo problemiški, bokšto Achilo kulnu galėjo

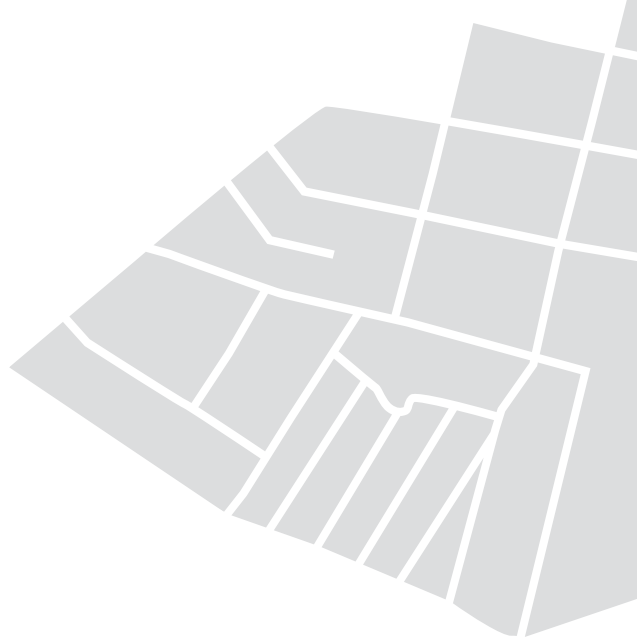
tapti aukštai į ažūrinę viršūnę iškelti varpai, kuriuos skambinant galingos išcentrinės jėgos apkrovos teko visam trapiam bokšto kūnui. Tarsi angelų rankoms skirti Glaubitzo bokštai, atsidūrę atšiaurioje žmogiškoje tikrovėje, išnyko, pasilikdami tik kaip mitas, kaip nežemiškas barokinis sapnas.

Dominikonų bokštų pabaiga

Gražiausias visiškai išlikęs vėlyvojo baroko interjeras ir į 51 m iškilęs kupolas išskiria lenkakalbę Šv. Dvasios bažnyčią iš kitų. Tik du fasado bokštai, atsukti į S. Nėries gimnaziją, kad ir kaip žiūrėtum, tokio jspūdžio nepalieka. Tai tarsi nepavykusi viso masyvaus pastato dalis su plačiais *kaimiškais* stogeliais. Tačiau šitaip buvo ne visada: nuo 1770 metų jau apačioje siauri bokštai dar siaurėdami kilo aukštyn, pasivydami kupolo viršūnę. Vienintelis ne itin tikslus jų atvaizdas (nuotr. viršuje) atskleidžia ir tolesnį dramatišką

Lietuvos Vyriausiosios mokyklos pastatai 1801 m. kairėje matyti šv. Dvasios bažnyčios kupolas ir dešinėje bokštas. Vario graviūra iš V. Drėmos „Dingęs Vilnius“, 2013

dominikonų bokštų likimą. Vario graviūroje užfiksuotas tik vienas iš bokštų, o antrojo – vien strampas, vien šoninių sienų likučiai. Bet kas atsitiko, ar ir šis bokštas tapo trapią uraganinio vėjo auka? Dingusio Vilniaus tyrėjas V. Drėma rašo, kad vienuoliai patys išardę viršutines bokštų dalis, bijodami, kad tie nenugriūtų... Matėme, kad pagrindo šiai baimei jie turėjo. Ir vis dėlto gaila, nes norėtūsi išvysti šią įspūdingą bažnyčią, apsiginklavusių lieknais ir aukštais bokštais, ypač baroko architektūroje labai svarbus visumos sąryšis, kur kiekviena detalė prisideda prie sudėtingai subalansuoto organizmo, paklūstančio ne racionaliai apskaičiuotai, o kūryboje užgimusiai dieviškai harmonijai.

Kai griūva katedros bokštas, sunku išlikti abejingam. Galbūt dėl to, kad kartu su juo baigiasi ir ištisa epocha, iki europinio lygio subrandinusi lietuvišką dailę ir architektūrą, persmelkusi mūsų sąmonę ir pasaulėvoką. Su

Rotušės bokštas su laikrodžiu ir varpais – tai miestietiško gyvenimo epicentras, simbolis ir atskaitos taškas. XVIII amžiaus grožio idealas vis dėlto buvo toli nuo paprastumo ir praktiškumo.

nugriuvusiais Vilniaus bokštais, atrodo, baigėsi ir architektūrinės kūrybos (kurios ribos – tik fizikiniai gamtos dėsniai) laisvė. Belieka laukti, pasinėrus į dieviškojo gamtos dėsno meditaciją: į žemę kritęs grūdas turi numirti, kad iš naujo sužėlęs duotų gausių vaisių.

Žaidžiantys žmonės

Zigmas Pakštaitis

Dažnai svarstoma, kad Lietuvos fotografija įgavo savo veidą bei kryptį su A. Sutkaus, R. Rakausko, V. Luckaus ir kitų tos kartos fotomenininkų darbais. Ryškiausia jų kūrybą jungusi tema – dėmesys žmogui bei žmogiškumui. Pastarojo meto įvykiai tarsi kviečia vėl žvelgti į šias temas, ieškoti to, kas džiugintų bei šildytų.

Atmintyje išskyla J. Huizingos knygoje „Homo ludens“ svarstyta mintis, kad žmonės kuria civilizaciją žaisdami. Žaidimas gali būti tam tikra žmogiškumo bei laisvės išraiška. Todėl šį kartą norisi pasidalyti dviejų azartiškų, šiltų, žaidybiškai ir su pasimėgavimu kuriančių autorių iš Vilniaus darbais.

Darius Jurevičius. Iš ciklo „Savanoriai“, 2009

Inga Dinga. „Karantino pasimatymas“. Vidutinio formato pasibaigusio galiojimo juostelė „Svema“, „MO pinhole“ kamera, Vilnius, 2020

Fotografo, performerio bei poeto Dariaus Jurevičiaus kadruose vasara trykšta purslais, sluoksniais ir putomis. Jo darbai – azartiški, energingi, kupini stambių potėpių. Vis dėlto valiūkiškas D. Jurevičiaus lengvumas gali ir apgauti – jo kūryboje daug įsiklausymo, įsižiūrėjimo ir siužetų. Kuriami nuoseklūs fotopasakojimai, jungiamos įvairios fotografavimo bei dalyvavimo technikos. Kadre gali sluoksniais sugulti Vilniaus bei Kauno Savanorių prospektai, keliais balsais išsiskirti prabilti pėsčiųjų perėjos ar paminklo vietą užimti ant galvos stovintis pats autorius. D. Jurevičiaus nuotraukų žiūrovams yra tarsi įtraukiamas, apglėbiamas atmosferiško bei emocionalaus vaizdo, įsukamas karuselėn, kur Savanorių prospektu riedančio dviračio ratų apvalumą kartoja vaizdą išgaubiantis objektyvas bei ratu srūvanti šviesa.

Paklaustas, nuo ko prasideda jo fotografija, D. Jurevičius dėsto: „Nuo alkio ir azarto. Pasisotinimas – laikinas dalykas. Štai, rodos, užsitepei sviesto ant duonos ir gali sau eiti, bet ne – dar kakavos, ledų. Praėjus porai valandų – vėl. Bet ne bet kaip, o kaip, kur ir su kuo, skambant ne bet kokiai muzikai, čiulbant paukščiams ar ošiant jūrai. Taip, fotografija man prasideda nuo alkio. Ir tą alkį reikia apžaišti – eini metus dvejus pro tą pačią vietą, fiksuoji, kaip keičiasi gamta, aplinka, žmogus, arba vežiojiesi bagažinėje kokias nors metalines lėkštes, sovietinius tapetus ir lauki tinkamo momento, kai galėsi pražioti savo didelę burną, kramtyti, o paskui tam tikrą laiką virškinti.“

Fotomenininkė Inga Dinga taip pat drąsiai žengia nuo tikslaus realybės atkūrimo. Ji dažnai renkasi „pinhole“ techniką – vieną seniausių fotografavimo būdų. „Pinhole“ kameros neturi objektyvo ar iešiklio, šviesa

ant juostos patenka per paprasčiausią mažą skylutę, o procesas bei kadrai dvelkia archaika ir nenusipėjamybe. Tai yra savitas akibrokštas dirbtiniu intelektu pripildytoms šiuolaikinėms kameroms, nuspėjančioms, kas patiks žiūrovams ar sučiumpiančioms tobuliausią šypseną. I. Dinga svarsto, kad darbas tokiomis kameromis – „savotiškas „lėtas azartas“, savo galimybių tikrinimas. Jos neturi iešiklio, per kurį galėtum pamatyti būsimą kadrą, prieš jį nufotografuodamas turi pasikliauti savo vaizduote ir nuojauta, aišku, ir patirtimi – kadruoti ir sudėlioti kompoziciją kadre reikia praktiškai akiai. Nufotografavęs to, kas išėjo, ekranelyje nepatirinsi, o net jei nujauti, kad nepavyko, retai kada gali pakartoti kadrą dėl ilgo išlaikymo. Todėl, kai pagaliau išsiryškini juostą ir pamatai, kad pataikei ir dėl komponavimo, ir išlaikymo, jautiesi kaip varžybose laimėjęs.“ Jos nuotraukoje – sostinės Konstitucijos prospekte esanti skulptūra „Šviesa“ jaukiai įrėmina į pasimatymą per karantiną atėjusią porą.

D. Jurevičiaus ir I. Dingos nuotraukos – kupinos šilumos, emocijų bei žaismo, kuris pasaulyje, vis pilnesniame architektūros, technologijų, taisyklių ir tvarkaraščių, primena, kad esame laisvi, kūrybiški ir žmogiški. Žaidimas reiškia, kad turime šią tokią laiką per teklių, kurį galime paskirti mėgavimuisi, atsitokėti nuo bėgimo, siekimo ir įtamos. Žaidimas, nors ir po kauke, papuošia veidą šypsena.

Nekomercinio turinio puoselėtojas

Auksė Podolskytė
Vytautės Ribokaitės nuotr.

„dr. Green“, „GreenClub“ ir Ore.lt – trys svarbūs Domininko Kunčino biografijos raktažodžiai, kurių tikriausiai nebūtų, jei ne paauglystėje brolio parsinešta „Sex Pistols“ plokštelė. Domininkas yra buvusios pankroko grupės „dr. Green“ vokalistas, vienas 1998–2006 metais veikusio klubo „GreenClub“ įkūrėjų, nekomercinės kultūrinės žiniasklaidos platformos Ore.lt redaktorius. Tikriausiai nesuklysciau jį pavadindama ir alternatyvios muzikos metraštininku. Ir tai tikrai ne viskas.

Domai, ar seniai gyvenį Žvėryne?

Žvėryne gyvenu dešimt metų, tačiau Karoliniškėse esu pragyvenęs ilgiau nei čia – nuo gimimo, tad miegamieji rajonai man artimi. Karoliniškėse man patiko – gyvenome pačiame jų krašte, prie miško. Ir nors gyvenome mieste, iš tikrųjų beveik kaime. Vasaromis, kai dar nebuvo Pilaitės, o tik kelios trobos, eidavome prie Salotės ežero. Puikus ežeras vidury miško. Pusvalandis ar valanda pėsčiomis ir tu visiškoje gamtoje, Pasakų parkas prie pat. Kai jis dar buvo nepabaigtas, ten lakstydavo stirnos. Dabar, tiesa, ir vėl laksto. Man „Koralai“ neatrodo kaip betono džunglės, neturiu blogų įspūdžių apie šį rajoną. Tuometė Žvaigždžių (dabar – L. Asanavičiūtės) gatvė baigdavosi akligatviu, automobilių buvo mažai, dažnai vienintelis garsas būdavo arklio kanopų bildėjimas, kai gretimų kaimų gyventojai važiuodavo į turgų. Patiko „kosminiai“ rajono pavadinimai: parduotuvės „Vaivorykštė“, „Kometą“, „Merkurijus“, „Satornas“, Viesulo, Perkūno, Žaibo ir kitos gatvės.

„Taip sedėti priūpus anksčiau buvo įprasta“, – fotografeį sake D. Kunčinas.

Popkultūros gidas „Ore“ buvo leidžiamas maždaug porą metų.

Ar tebėra priežasčių sugrįžti į Karoliniškes?

Kadangi Žvėryne nebeliko bibliotekos, apsilankau Karoliniškių bibliotekoje. Ji ten nuo senų laikų, dar kai mokiny būvau. Kelias į Karoliniškes veda per mišką. Ten gera prasiesti su šuniu, o ir į biblioteką galima kartu užėiti, leidžia.

Kurios vietos Žvėryne tau labiausiai patinka?

Nuo laikų, kai gyvenau Karoliniškėse, pati geriausia vieta Žvėryne yra Karoliniškių kraštovaizdžio draustinis, t. y. pusė, priešinga Vingio parkui. Reljefas, upė ir skardžiai labai įspūdingi. Kartu su draugais alaus bakeliais nešini iš Karoliniškių eidavome pasėdėti ant tų skardžių, jie mums labai brangūs. Ta

„Būdavo, kad parvažiuoju namo, rakinu duris ir suprantu, jog bandau jas atrakinti su „Kablo“ raktu. Ten buvo antrieji mano namai, paralelinė visata.“

vieta ir graži, ir žmonių iki šiol būdavo mažai. Dažnai čia vaikščiodamas pagalvoju, kad kai kurios vietos primena „trekus“ kur nors Laose ar Albanijoje.

Smagu prasiesti visomis skersinėmis Žvėryno gatvelėmis. Kitapus Tbilisio skvero yra vienas

namas (Kęstučio g. 11 – aut. past.), medinės architektūros pavyzdys, Zakopanės stiliaus. Jo nuotrauka yra viename „Neakivaizdinio Vilniaus“ numeryje. Man šis namas įstrigo nuo tada, kai gyvendamas Karoliniškėse važiuodavau į stotį ar į centrą troleibusu. Liūdina, kad Žvėrynas praranda savitumą – atrodo, tik ir laukiama, kol originali medinė architektūra galutinai sunyks ir bus galima įkišti dar vieną pastatą su projekte neegzistuojančių 2–3 aukštų „mansarda“.

O kaip kiti miesto rajonai? Ar lankaisi, pavyzdžiui, senamiestyje?

Kuo toliau, tuo mažiau laiko praleidžiu senamiestyje. Sąmoningai ar pasąmoningai jį atidaviau turistams, man jo net netrūksta. Mokyklos laikais, žinoma, buvo kitaip. Vyresnėse klasėse pradėjau domėtis muzika, pankroku. Pasiskaitę, kad Pilies gatvėje renkasi pankai, su klasės draugu važiuodavome į Pilies gatvę tiesiog pastovėti. Į kavines neidavome, nes buvome dar maži. Taip stoviniuojant tarpuvartėse, pamažu atsirado pažįstamų. Daug laiko praleisdavome Sereikiškėse arba pilies papėdėje, tarp kalno ir Rotondos. Ten buvo tokia didelė pieva, kur rinkdavosi visi neformalai. Tarp kelių šimtų žmonių rasdavai visus draugus ir pažįstamus. Daug kas iš jų dirbdavo archeologiniuose kasinėjimuose, kurie vyko visai šalia, o paskui šalia poilsiaudavo. Tai, kas vėliau buvo padaryta „Jaunimkėje“, dabartiniame Bernardinų sode – man nepriimtina.

Ar tuo laikotarpiu ir subūrėte pankroko grupę „dr. Green“?

Pati pirmoji grupė buvo sukurta anksčiau. „WC News“ sukūrėme su bendraklasiais. Buvo toks „Radijo mazgas“ – patalpa, kur

veikė mūsų mokyklos radijo stotis, transliuodavusi naujienas, mankštą ir pan. Svajojome perimti tas patalpas ir tapti diskotekų vedėjais, bet, turbūt daugumos laimei, pradėjome groti pankroką. O paskui... Paskui buvo „Kablųs“. Ilgam. Būdavo, kad parvažiuoju namo, rakinu duris ir suprantu, jog bandau jas atrakinti su „Kablų“ raktu. Ten buvo antrieji mano namai, paralelinė visata.

Kai metų pradžioje prasidėjo kalbos apie „Kablų“ pastato paskirties keitimą į administracinę, panašiu metu pasirodė ir tavo straipsnis „Kablų“ alternatyviai kultūrai“, publikuotas žurnale „Lithuanian Music Link“. Kokią vertę matai „Kablų“?

Taip sutapo, kad pasirodžius žurnalui prasidėjo šurmulyš dėl pastato paskirties keitimo. Šis pastatas turi daug nematerialios kultūrinės vertės, įvairių kultūrinių sluoksnių. Dabar „Kablų“ atrodo gyviausias iš visų laikų, kiek aš jį mačiau. Būtų gaila jį prarasti. Suprantu, kad savininkams esama veikla, ko gero, neneša jokio pelno, tačiau šioje situacijoje turėtų atsirasti visuomeninis interesas, ne vien tik komercinis. Be abejonės, čia yra ir mano asmeninis interesas – noriu, kad svarbi mano gyvenimo etapo dalis išliktų.

Nekomercinė, nepriklausoma, subjektyvi, kritiška, tačiau pozityvi – tokiais žodžiais pristatoma 1998 metais įkurta lėtosios žiniasklaidos platforma Ore.lt. Esi jos redaktorius, daugiausia rašai apie alternatyvią muziką.

Stengiuosi papasakoti apie tuos, apie kuriuos kol kas nerašo arba išvis niekada nerašė, nes jie yra per daug alternatyvūs. Mane ypač domina judesys mažuose miestuose – kaip tik neseniai dariau interviu

„Stengiuosi papasakoti apie tuos, apie kuriuos kol kas nerašo arba išvis niekada nerašė, nes jie yra per daug alternatyvūs. Mane ypač domina judesys mažuose miestuose.“

su grupe „Mėlyna“ iš Šakių. Nors vienu metu mano paties entuziazmas buvo nuslūgęs – buvo grupė, kitų veiklų – man tai vėl įdomu, rašydamas jaučiu malonumą.

Kaip kilo mintis sukurti projektą Ore.lt?

10-ojo dešimtmečio viduryje buvo labai populiari leisti fanzinus (savadarbis tam tikros srities (literatūros žanro, muzikos stiliaus ir pan.) pagrindinis laikraštis – aut. past.). Kiekvienas kaimas ir miestelis turėjo savo. Buvo net sunku suskaičiuoti, nes fanzinų buvo tikrai daug. Tada su draugais kilo mintis kurti leidinį šiek tiek platesnei auditorijai. Kelis kartus susėdome ir aptarėme, kas tai galėtų būti. Taip atsirado Ore.lt, vienas pirmųjų tokio tipo interneto puslapių. Komandoje buvo labai progresyvių programuotojų, pritaikiusių sprendimus, kurių net didieji interneto puslapiai dar nebuvo įgyvendinę, tad mūsų projektas laimėjo bent kelis Lietuvos interneto puslapių čempionatus. Ore.lt forumuose vykdavo tai, kas dabar vyksta „Facebook“ ir kituose socialiniuose tinkluose. Taip pat ten dalyvaudavo daug

šiandien gerai žinomų žmonių. Apsilankęs forume, patikrinęs renginių kalendorių, galėjai sužinoti visas naujienas.

Mums puikiai sekėsi, tad pradėjome organizuoti „Ore“ renginių serijas. Galop viskas taip susidėliojo, kad nusprendėme leisti popierinį žurnalą, kurį vienu metu „Lietuvos spauda“ platino po visą Lietuvą. Manfredas (garsus lietuvių didžėjus – aut. past.) yra sakęs, kad Panevėžyje laukdavo kiekvieno „Ore“ numerio. Ir jis ne vienas – yra daugiau žmonių, iki šiol prisimenančių šį leidinį.

Tiksliai nepasakysiu, kodėl nutrūko „Ore“ leidyba. Matyt, dėl finansinių priežasčių. Išsiskirsčius komandai, projektas sunyko, kol vienoje „Sattoje“ („Satta Outside“ festivalis, vykęs 2007–2014 metais – aut. past.) susitikime spręsti klausimo, ar šią bendrą veiklą uždarome, ar ne. Tada kolegos prasitarė, kad padarytas naujas dabartinis Ore.lt dizainas, tačiau vis dar nepaleistas. Sutikau juo užsiimti. Paleidome puslapį ir nuo tada toliau rašau, tai tapo mano gyvenimo dalimi. Bandydamas pritraukti naujų autorių, pabrėžiu, kad, nors jie negaus atlygio, ši veikla atneš pažinčių su naujais žmonėmis, jie nepamokamai pateks į renginius. Paskaičiavus visai neblogas atlyginimas. Man pačiam tokios grąžos visiškai pakanka.

Ar tau visada patiko rašyti?

Taip, dabar net atrandu daugiau rašymo malonumo nei anksčiau. Esu pabaigęs žurnalistikos studijas. Iš tikrųjų galėjau rinktis arba architektūrą, arba žurnalistiką. Architektūrai įtakos iš dalies turėjo tai, kad mano tėvas dirbo VGTU, nors jis dėstė visai ką kita. Vis dėlto, žurnalistu nedirbau labai ilgai ir dabar nedirbu. Išvis nemėgstu žodžio „darbas“, kai

kalbama apie muziką, kultūrą bendrai. Buvo laikas, kai išvis nemaniau, kad kada nors dirbsiu žurnalistinį darbą.

Pastaruoju metu tavo darbovietė – medijų edukacijos, gamybos ir tyrimų centras „Meno avilys“, esi atsakingas už komunikaciją. Kodėl nusprendei prisijungti prie šios organizacijos? Kokią prasmę matai jos veikloje?

„Meno avilys“ atsirado kaip kino entuziastų sambūris. Jie vieni pirmųjų pradėjo rodyti kino filmus po atviru dangumi, po to pradėjo rengti kino stovyklą. Pastaruoju metu veikla ženkliai išsiplėtė – kinas yra tik dalis, daugiau dėmesio skiriama įvairiems edukaciniams projektams, ugdymo įstaigoms ir moksleiviams. Manau, kad dabar ypač svarbu ugdyti kritinį požiūrį į supančius vaizdus, mokyti pasirinkti, filtruoti turinį, nes labai paprasta nuslysti paviršiumi. „Meno avilyje“ skatiname pažinimą.

Vilniuje galima išvysti labai daug ir įvairių kino formų, dėl to mūsų veikloje kino sumažėjo. „Meno avilyje“ liko nekomerciniai dalykai. Orientuojamės į kokybę, o ne į žiūrovų skaičių, nesistengiame skambėti plačiai, esame specifinė organizacija. Mūsų tikslas – suteikti platformą ir informaciją suinteresuotai grupei.

Ilgą laiką dirbdamas reklamos srityje jaučiau disonansą – darbas labai kirtosi su mano vertybėmis. Buvo etapas, kai vienu metu grojau pankroką, lankydavausi „GreenClub“ ir dirbau reklamoje. Todėl norėjau apleisti tą sritį. Dabar man atrodo prasmingiau užsiimti nekomercinio turinio puoselėjimu. Ore.lt taip pat tuo užsiima.

Kadangi aktyviai dalyvavai muzikiniame gyvenime – grojai grupėje, su kuria turėjote savo klubą, rašei apie muziką – gal papasakotum, kur anksčiau Vilniuje buvo galima nueiti pasiklausyti alternatyvios muzikos?

Anksčiau tokios vietos būdavo gana nestabilios. „Langas“ buvo pirmas šiuolaikinį klubą atitinkanti vieta. Tarp kitko, rinkdamas medžiagą apie „Kablį“ sužinojau, kad tas pats Sniegius (Petras Ubartas – aut. past.) įkūrė „Langą“, o po – ir „Kablį“.

Grupė „Blues Makers“ VRM rūmuose rengdavo šokių vakarus – „bliuzvakarius“. Rodos, jie vykdavo kiekvieną savaitę, taip tęsėsi vieną ar du sezonus. „Blues Makers“ visada grodavo kaip rezidentai kaskart pasikviesdami kokią nors grupę. Ten pasirodė beveik visa alternatyva – nuo „Šiaurės krypties“ iki „Sielos“, koncertavo ir latvių rokenrolo legenda Peteris Andersonas. Šokių vakarai buvo labai populiarūs.

Šeškinėje buvo gyvos muzikos klubas „Verdenė“. Ten važiuodavome su draugais iš Karoliniškių. O kai 1998 metais atidarėme savo klubą, mums nieko nebetrūko. Pasidarėme taip, kaip norėjome. Tuo metu prieš keletą metų buvo atidarytas „Bombiakas“, todėl iš pradžių tarp jų ir mūsų buvo lyg ir trintis – kodėl jūs dar vieną pankroką klubą atidarėte? Jie netgi kurį laiką neidavo į mūsų šokių klubą. Tačiau paskui suprato skirtumus – vietoj betono ir plikų sienų pas mus buvo kilimų ir tapetų, vietoje „destroy“, atsirado „create“ ir pasidaryk pats.

Man atrodo, kad su „GreenClub“ šiek tiek supaprastėjome ir pačią pankroką sąvoką. Iki tol jis buvo ortodoksiškas – kaip prasidėjo

Skulptoriaus Mindaugo Navako sukurtu kabliu papuoštuose Geležinkelininkų kultūros rūmuose kartu su draugais D. Kunčinas buvo įkūrus klubą „GreenClub“, kuris šioje lokacijoje veikė iki 2003 metų.

8-ajame dešimtmetyje, atrodo, toks ir turėjo būti. Mums kaip tik atrodė, kad jį reikia keisti, todėl mūsų klube buvo vieni pirmųjų didžėjų vakarėlių. Tada tai atrodė nerealu.

Aišku, savo padarė „Gravity“. Klubas buvo įrengtas Jasinskio gatvėje, bombų slėptuvėje. Muzikos turinys kaip tam metui buvo labai kokybiškas, netgi per daug kokybiškas. Galbūt tai nutiesė kelią klubui „Opium“, kuris turi savitą ir ryškų veidą. Manau, gana nemažai jaunų žmonių, mėgstančių elektroninę muziką, dėl šio klubo atvažiuoja į Vilnių.

Ar vienuoliktus metus skaičiuojantį „Opium“ galima vadinti kurio nors iš buvusių klubų tęsiniu?

Jei žiūrėtume iš tos pusės, kad tai – stabilus šokių muzikos klubas, tuomet taip. Tąsa atėjo per Radvilų rūmuose buvusį „Woo“, taip pat „Stereo 45“, kitas mažesnes vietas. Prieš tai buvo toks „Outpost“ – už Rotušės, pilkame name, kur dabar veikia prabangios parduotuvės. Antrame aukšte buvo salė, kurioje, man atrodo, anksčiau veikė Modelių namai. Labai svarbus buvo „Eldorado“, veikęs Sporto rūmų fojė. Ten vyko tikra reivo aušra. Kadangi tuo metu viskas jau persimaišė, į „Eldorado“ eidavo daugelis. „Intro“ – dar vienas iš pirmesnių. Jis buvo galerijos „Titanikas“ vietoje.

Kokias šiandienines alternatyvios muzikos vietas, be „Opium“ ir „Kablo“, išskirtum?

Ko gero, dabar įdomiausia erdvė – „Sodas 2123“. Nors nuleista iš savivaldybės, palikta menininkams tvarkyti patiems. Niekas neskuba, kiek žinau, nedarys „euroremonto“, nes svarbiausia – nematerialioji veikla. Lan- gai užsidaro, šildymas, elektra, vanduo yra ir

viskas, daugiau nieko nereikia.

Ten veikia „Empty Brain Resort“, kurių renginių turinys net man kartais per keistas, bet tas ir žavi. Iš tikrųjų jiems pavyko sukurti bendruomenę, kuri buvo „GreenClub“ laikais. Žmonės, kurie nebūtinai stipriai domisi muzika, ateina į renginius, nes žino, kad ten sutiks draugų, bus gera atmosfera, sužinos visas naujienas, išrutulios idėjas. Nuoširdus ir ilgalaikis darbas žmones sutraukia į jų renginius ir festivalį. Net juokiamasi, kad nesvarbu, ką Matas (Matas Aerobica – aut. past.) darys, vis tiek ateis visa jo „chebra“. Tai ir yra geros veiklos pavyzdys.

Kokia yra Vilniaus alternatyvios muzikos scena? Ar galima sakyti, kad ji dinamiška? Kaip tu apibūdintum?

Visada dinamikos norėtusi daugiau. Prieš kelerius metus buvo tikrai liūdna. Muzikantai grojo, bet savitumo jų muzikoje buvo labai nedaug. Tik pastaruoju metu grupės atrado, kad galima ir lietuviškai dainuoti, ir negroti kaip koks nors vakarų kolektyvas, o ieškoti kažko savo, nes tai žmones labiau domina. Noriu tikėti, kad muzikinė scena po truputį vystosi. Tarkime, grupė „Arklio galia“ groja daugybę metų, o net ir aš besidomėdamas juos kažkaip praleisdavau... Jie man atrodė kaip studentų grupė, grojanti per „FiDi“ šventę... Tačiau kai prieš keletą metų tikslingai nuėjau į jų koncertą, supratau, kad tai viena įdomiausių lietuviškų grupių. „Arklio galiai“ reikėjo keliolikos metų, kad taptų pripažinta. Tačiau yra ir jaunų grupių, kurios turi kraujo ir energijos. Vietinė erdvė jau užpildyta gana spalvingai, tačiau pasigendu globalesnio vaidmens, nes net mūsų alternatyvinės „žvaigždės“, pavyzdžiui, kaimyninėse Lenkijoje ar net Latvijoje, yra niekas.

Vasarą norisi valgyti lauke

Auksė Podolskytė
Vytautės Ribokaitės nuotr.

Prie upės, po pušimi ar jaukiame kiemelyje – vasara suteikia privilegiją maistu mėgautis gryname ore itin įvairiose erdvėse. Štai kelios įvairių miesto rajonų terasos, kurias gali būti įdomu aplankyti šią vasarą. Vienos leis pamiršti, kad esate Vilniuje, o kitose girdėsis malonus šurmulys.

Užsislėpęs kiemelis

Atsitiktinai žingsniuojant tykia Senamiesčio Ligoninės gatve, prancūziško vyno baro „À ta santé“ (liet. į sveikatą) kiemelio tikriausiai nė nepastebėsite. Tačiau geru orientyru tampa viešbutis „Grotthuss“, iš kurio savininkės vyno mėgėjai Olga ir Patrickas ir nuomojasi lauko ir vidaus erdves. Jiedu pamini dvi šio uždaro kiemelio vertybes – du ilgaamžius uosius ir visus garsus sugeriančią istorinę miesto sieną – ir plačiau pasakoja apie tai, kas svarbiausia – nedidelių gamintojų prancūzišką vyną, kuris daugiausia atkeliauja iš Patricko gimtojo Luar regiono. Taip pat „À ta santé“ siūlo šaltų prancūziškų užkandžių – sūrio, dešrų ir paštetų.

Kur?

Ligoninės g. 7

„À ta santé” duris atvērē pernaļ.

Piromonto sankryžoje

Prie dviaukščio namo prisiglaudusioje pitarijos „Fire Place“ terasėlėje (būtent taip ir norisi vadinti) – du staliukai, ji neiščiustyta, su skėčiu, apjuosta bambukine tvorele. Kaip sakė šios vietos šeimininkas Dainius – terasa tikrai netobula, stipriam vėjui papūtus, kažin kaip baigtųsi, bet užtat savomis rankomis suręsta.

Pitarijoje beveik viskas – pitos, picos ir kiaušininės – atkeliauja iš malkomis kūrenamos krosnies. Patiekalai – tarptautiniai, o šios vietos vizitine kortele nuo 2015 metų yra tapę du – izraelietiška kiaušininė šakšuka ir vietnamietiška pita.

Kur?

Rinktinės g. 17

Vaizdas į J. Basanavičiaus gatvę

„Balkonas“ – nauja vieta, birželio pradžioje atidaryta Rusų dramos teatre. Vaizdas iš terasos kviečia tyrinėti J. Basanavičiaus gatvę iš aukščiau ir užuosti mėtas – šių pasodinta loveliuose vietoje gėlių. Terasos valdose – balkonas ir parkelis apačioje. Pastarajame žadamas kultūrinis veiksmas – pasirodymai, koncertai ir panašūs renginiai.

Kur?

J. Basanavičiaus g. 13

„Balkono“ patiekalų pavadinimai siejami su teatro režisierių pavardėmis, žinomų kūrinių pavadinimais.

Vijoklis čia raizgėsi dar prieš įsikuriant „Vijokliams“

Stoties rajono romantika

Stoties rajone šiandien veikia gana daug barų, ne vienas jų siūlo ir įdomų vaizdą bei atmosferą. Saulėlydžio ir geležinkelio bėgių kompozicija nuteikia romantiškai – toks vaizdas atsiveria iš pačioje Pylimo gatvės pabaigoje esančio baro „Vijokliai“. Šeimos verslas, skaičiuojantis penktus metus, šią vasarą užkandinės „Keulė Rūkė“ vietoje atidaro naują barą „Džiunglės“.

Menu nedidelis, jame – buritos, garsusis „hangover chips“, „nachos“.

Kur?

Pylimo g. 66

Greiti pietūs, lėtos vakarienės Dvarčionyse

7–8 kilometrai nuo miesto centro ir štai jūs jau Dvarčionyse. Miškai, Dvarčios upelis, populiarius švaraus vandens šaltinis, paplūdimys – kelios priežastys atrasti šią miesto dalį. Dar viena – metus čia veikianti „Greita sraigė“, su kuria kitu pavadinimu – „Sraigė, vynas ir varlė“ – kai kurie anksčiau galėjo susipažinti Halės turguje. Darbo dienomis ši vieta veikia kaip bistro, o vakarais ir savaitgaliais ji virsta šeimos restoranėliu, kuriame ypatingą vietą užima austrės. Jų, kaip ir kitų gurmė produktų, galima įsigyti į namus.

Kur?

Keramikų g. 2

Prieš pasivaikščiojimą

Įžengę į Sapiegų parką pro barokinius vartus dešinėje pastebėsite kavinę. Tai – vienas iš trijų žinomų baristų Domo ir Levos Ivonių valdomų „Taste Map“ kavos barų. Čia paragausite ne tik pačios manufaktūros šviežiai skrudintos kavos, bet ir įvairių užkandžių bei desertų. Pasirinkite staliuką prie vartų ir pakelkite galvą aukštyn – virš jūsų į tolumą žvelgia medžių ir vaisių deivė Pomona. Kitoje nišoje skulptorius ir architektas Giovanni Pietro Perti įkurdino gamtos pokyčių dievą Vertumną. Dabar jau galite eiti pasivaikščioti po parką ir atrasti seniausią miesto liepą. Rimtesniam prasiėjimui rinkitės Sapiegų mišką.

Kur?

Antakalnio g. 17

Priedas prie kavos – Sapiegų parko žaluma ir barokinių vartų grožis.

Erdvus „Downtown Forest Hostel & Camping“ kiemas vasarą virsta vėsia terasa.

Dūmo kvapas

Hostelis „Downtown Forest Hostel & Camping“ gali pasigirti ne tik milžinišku ir gyvu kiemu, kuriame vyksta koncertai, bet ir griliais. Tai tikriausiai vienintelė vieta Vilniuje, kur galima atsinešti savo maisto ir jį pasičirškinti. Viskas gana paprasta, nes ugnies užkurti patiems nereikia, įrankius ir indus irgi duoda. Gėrimais ir grilių nuoma rūpinasi „Vilko garažas“, o tie, kurie nesiruošia nieko kepti, maisto gali įsigyti iš bent poros vagonėlių, kurie keičiasi.

Kur?

Paupio g. 31A

Miesto bičiuliai

Laura Misiūnaitė

Andriaus Paulavičiaus nuotr.

Bitės neša medų ir ramybę. Jų produktai vertinami dėl maistinių, gydomųjų savybių, o bičių priežiūra neretai tampa meditacine praktika, kuri padeda užsimiršti, vilioja kvapais ir spiečiaus gaudimu.

Šiuolaikinė bitininkystė yra labai įvairi. Tai – senos, reikšmingos tradicijos puoselėjimas, ūkio šaka ar hobis. Taip pat – kilnojami bitynai, bežemių miestiečių paliekami pamiškėse, ar aviliai ant namo stogo senamiesčiuje. Susibičiuliavimas, seniau buvęs kone giminytės ryšiu, tapo pradedančio bitininko mentorystė ir klesti virtualiojoje erdvėje. Tik vienas dalykas nekinta: bičių neprisijaukinsi, todėl prie jų turi prisitaikyti pats. Ir, atrodo, šis įsipareigojimas žavi nuolatos skubančius miestiečius.

Miestų bitininkams tenka kovoti su mitu, kad tarša stipriai veikia bites ir medaus kokybę. Pasak dr. V. Varžinsko (nuotraukoje kairėje), nėra didelio skirtumo tarp miesto ir užmiesčio medaus, miesto meduje esančių teršalų ar sunkiųjų metalų kiekis neviršija užmiesčio ėminių parametrų.

Bitininkai mėgėjai dažnai patys gaminasi avilius ir įrankius, pasikliauja labiau patyrusiais mentorais, o įmonių įsirengtus avilius prižiūri profesionalai. Nuotraukoje – kauniečių „Urbanbee.lt“ kolektyvas.

Nematoma kaimynystė

Urbanistinė bitininkystė gali atrodyti kaip šiuolaikinio pasaulio kūrinys. Iš tiesų, avilių Europos miestuose aptinkama dar antikos laikais. Tai buvo retas reiškinys, nors, pavyzdžiui, karo metu visi aviliai iš kaimo kartu su gyvuliais ir kitomis gėrybėmis taip pat buvo sunešami į miesto teritoriją. Taigi miesto sienos nuo priešų saugojo ir bites.

Šiuolaikiniame mieste bites globoja ne sienos, o stogai. Daugiau nei du trečdaliai europiečių gyvena urbanizuotose vietovėse, todėl augantis avilių skaičius mieste gali teigiamai veikti ekosistemą. Pasak aplinkosaugininko dr. Visvaldo Varžinsko, gausesnis

bičių kiekis mieste užtikrina geresnę augalų vegetaciją ir taip padeda kovoti su tarša. Be to, bičių šeimos čia lengviau žiemoja ir ilgiau turi maisto. Miestų parkuose, skveruose, privačiuose darželiuose žiedų įvairovė – didžiulė, todėl bitės nektaro suranda nuo ankstyvo pavasario iki vėlyvo rudens, o miesto gyventojai ir įmonės džiaugiasi vietiniu medumi. Taip bičių produktais apsirūpina Paryžiaus ir Toronto operos, o Paryžiaus Dievo Motinos katedros bičių medus dalijamas vargingiesiems. Po Katedros didžiojo gaisro baimin-tasi, kad trys aviliai ant zakristijos stogo bus sudegę, bet ugnis jų nepalietė. Pačios bitės sureagavo į dūmus taip, kaip reaguoja į bitininko atsineštą dūminę: prisivalgė medaus ir nurimusios išlaukė dūmų išsisklaidymo.

Vilniuje bičių galima aptikti ant „Kempinski“ viešbučio ir žiniasklaidos planavimo agentūros „OPEN Agency“ biuro stogų, Antakalnio soduose... Kalbintas bičių mylėtojas Tomas Balžekas jau septynerius metus bites laiko Užupyje, pirmąsias gavęs kaip palikimą. Jo dėdė ir senelis Jonas ir Jonas Balžekai – garsūs Lietuvos bitininkai ir mokslininkai, nulėmę Tomo bitininkystės pradžią. Po senelio mirties bitynas atiteko anūkams. Tomui tai buvo staigmena, nes bitėmis jis nesidomėjo, tačiau vis tik nusprendė į Užupį atsivežti kelis avilius. Dėdės mentorystė ir patarimai padėjo išmokti amato subtilybių, todėl bitės ant namų stogo gyvena iki šiol. Tomas dirba daug ir įtemptai, apsilankymas pas bites, sako, įtampą išsklaido.

Kitas bitininkas Martynas Savickis taip pat mini poilsį su bitėmis, o kartu – ir itin įtraukiančio darbščiųjų pasaulio stebėjimą: „Bičių pasaulis – fantastiškas. Nepaprastai įdomus jų spiečiaus organizmas, komunikaciniai signalai, erdvinė atmintis, vykstančios metamorfozės, skirtingų funkcijų perėmimas. Ne bitė veikia kaip organizmas, o bičių šeima. Bitės yra vienas iš nedaugelio „naminių“ gyvūnų, kurio žmonės taip ir nesugebėjo prisijaukinti. Be galo įdomu jas stebėti, pažinti.“

Martynas bitėmis pradėjo domėtis pamažu ir iš tolo. Jos siejosi su kitais pomėgiais – kelionėmis, technologijomis. Keliaudamas paragaudavo vietinio medaus, juk jo degustacija gali būti tokia pat įdomi kaip ir prancūziškų sūrių ar lietuviško kaimiško alaus. Medaus skonis ir savybės priklauso nuo augalų, iš kurių bitės renka nektarą. Kai kuriuose žemės kampeliuose yra ir haliucinogeninio medaus, surinkto iš nuodingų rododendry. Nenuostabu, kad įvairiose kultūrose šis medus ilgai buvo naudojamas kaip nuodai.

„Bičių pasaulis – fantastiškas. Nepaprastai įdomus jų spiečiaus organizmas, komunikaciniai signalai, erdvinė atmintis, vykstančios metamorfozės, skirtingų funkcijų perėmimas. Ne bitė veikia kaip organizmas, o bičių šeima. Bitės yra vienas iš nedaugelio „naminių“ gyvūnų, kurio žmonės taip ir nesugebėjo prisijaukinti. Be galo įdomu jas stebėti, pažinti.“

Galų gale bitės Martyną pasiekė technologinės inovacijos pavidalu. Sužinojęs apie „Flow Hive“ korių technologiją, palengvinančią medkopi ir sumažinančią bičių stresą, Martynas į ją investavo, o gamintojai atsidėkodami atsiuntė korių. Teliko pačiam susirasti avilį, bičių ir bičiulių.

Socialiniai bičiulių tinklai

Bičių ir bitininkų galima aptikti įvairiausių rūšių. Prie mums įprasto vaizdinio – sodyboje triūsiančio senolio – galime pridėti bitininką ūkininką, bitininką profesionalą ir, be abejo, miesto bitininką. Pastarasis tipas yra persipynęs su anksčiau išvardytais, labai unikalus ir, na, netipiškas. Pasak Martyno, bitininkai mėgėjai – geranoriški, charizmatiški, išradingi, dažnai patys gaminasi avilius ir įrankius. Nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos, jie suteikia bitėms namus mieste ant stogo ar balkone, įrengia kilnojamų bitynų sodyboje pas draugą ar nuomotame sklype užmiestyje.

Rūpinimasis spiečiumi leidžia palaikyti glaudesnį santykį su gamta, su kuria mieste dažnai susiduriama paviršutiniškai.

Per bičiulystę įstabiai atsiskleidžia kintantys visuomeniniai santykiai. Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje vyraujant luominei santvarkai bites drevėse laikę valstiečiai duoklę galėjo mokėti medumi ir vašku. Nors

drevininkų bitės buvo valstybinėje teritorijoje, mišką vėliau „privatizavę“ kilmieji pagal įstatymą negalėjo ardyti bičių buveinių. Apie vėlesnius laikus rašoma, kad iki XX amžiaus pradžios Lietuvoje nei bitės, nei medus nebuvo parduodami, o išdalijami kaimynams, bičiuliams ir silpnos sveikatos žmonėms. Žmogus, norėjęs pasipelnyti, laikytas blogu bitininku. Tokį mąstymą gana nesunku suprasti prisiminus, kad bičiulyste buvo laikomas „susigiminiavimas“ per bites, kai kaimynai ar giminės bendrai valdydavo bičių avilį.

Šiuolaikiniai bičiuliai – tai visa bitininkų bendruomenė. Lietuvoje veikia 46 draugijos, bitininkai itin aktyvūs interneto forumuose ir socialiniuose tinkluose. Čia dalijamasi praktine ir moksline informacija, organizuojamos mokslinės konferencijos ir susitikimai, o bičių motinėles perkamos tik iš puikios reputacijos bitininkų. Pavyzdžiui, Tomo dėdė J. Balžekas jomis aprūpina tikriausiai pusę Lietuvos bitininkų.

Patikimų bičiulių patirtis yra itin svarbi bitininkavimo pradžioje. Martynas bites įsigijo iš senuko, laikiusio jas miške Baltojoje Vokėje su kito dzūko bitininko pagalba. Avilius pasistatė mieste, pas draugą sklype pamiškėje, kur nuo to laiko leido vakarus ir savaitgalius. Jo mentoriumi tapo bičiulis lenktynininkas Saulius Jurgelėnas, dosniai dalijęsis patirtimi, o kartą net turėjęs perimti įsiutusį Martyno bičių pyktį. Taigi tiesioginis bičiulių bendravimas išlieka labai svarbus kaip pradedančio bitininko mentorystė.

T. Balžekui taip pat svarbu dalytis patirtimi, todėl su bičiumi Edmundu Jakilaičiu jie ketina įkurti Vilniaus bityną, pakviesti prisijungti kitus patyrusius ir pradedančius

bičiulius: „Avilių atsirastų ant svarbių ir žinomų Vilniaus pastatų stogų. Norime įkurti erdvę edukacijai, kad žmonės, ypač vaikai, galėtų gyvai susipažinti su bičių gyvenimu, pamatyti visą bitininkystės procesą. Taip pat norėtume būti konsultacijų platforma norintiems tapti miesto bitininkais.“

Tiek Tomui, tiek Martynui bitės atstoja meditaciją po įtemptų darbų. Monotoniškas dūzgesys ir saldus nektaro aromatas ramina, norėdamas negąsdinti bičių turi judėti ra-

miai. Taip pat laikydamas bites esi priverstas prisitaikyti prie jų gyvenimo ciklų. Tai reiškia miestiečiui ne visada įprastą grįžimą prie sezoniškumo, aktyvų klimato ir bičių elgesio pokyčių stebėjimą. Rūpinimasis spiečiumi leidžia palaikyti glaudesnį santykį su gamta, su kuria mieste dažnai susiduriama paviršutiniškai. Susidraugavęs su bitėmis esi gausiai apdovanojamas medumi, juk Vilniuje žaliųjų plotų – daug, o konkurencija nedidelė. Kol kas, nes bičiųlių gretos sostinėje didėja.

Bitininkauti mieste sunkiau nei kaime: avilius, įrangą ir kitas priemones reikia nešioti aukštyn žemyn, o papulti ant kai kurių namų stogų – stebėtinai sudėtinga. Nuotraukoje – agentūros „OPEN Agency“ aviliai, įrengti ant „Go40“ verslo centro stogo.

INICIATYVA

Palangos dvelksmas radijo bangomis

Auksė Podolskytė
Igno Nefo nuotr.

Palangiškiai savo biure. Iš kairės: Mindaugas, Ignas, Linas ir Aušra.

Prisimenu, kai vieną savaitgalį būdama Vilniuje, galima sakyti, praleidau Palangoje – vakare ėjau į „Palanga Street Radio“ transliuotą koncertą Žvėryne, o kitą dieną apsilankiau šio radijo studijoje.

Pirmasis nepriklausomas internetinis bendruomenės radijas Lietuvoje – taip prisistato „Palanga Street Radio“ (PSR). Šiandien prie

šio projekto pluša devynių žmonių komanda. Man pavyksta pasikalbėti su keturiais iš jų – Linu, Aušra, Mindaugu ir Ignu.

Apie butą, kuriame vyko keisti dalykai

PSR istorija prasidėjo 2017-aisiais, kai Vilniuje, Palangos gatvėje, gyvenę bendraminčiai savo namus pavertė pirmąja PSR būstine. Tuo metu vienintelė studijos įranga buvo nuolat įjungtas Lino kompiuteris Mindaugo kambaryje, į interneto platybės transliavęs delfinų garsus iš „Youtube“.

„Iš pradžių muzikos transliavimas mums buvo tarsi žaidimas. Tačiau gana greitai tai, ką darėme, pasidarė įdomu ir aplinkiniams – sulaukdavome žinučių, kad žmonės mūsų klausosi kavinėje, namuose, vonioje, Paryžiuje... Pasklido gandas apie butą, kuriame vyksta keisti dalykai“, – prisimena Ignas.

„Palangos“ bute buvo supiltas 75 kilogramų smėlio paplūdimys, atsirado palmių, nuolat lankydavosi nauji svečiai, dėl pasirodymų buvo išnešami baldai. Ilgainiui projektas „išaugo“ buto ribas, tad prieš metus PSR komanda nusprendė persikelti į patogesnę, specialiai radijo veiklai skirtą studiją J. Basanavičiaus gatvėje.

Persikėlus į naują biurą, atsivėrė neribotos galimybės kurti. Šiandien „Palangos“ komanda džiaugiasi suburta bendruomene: prie radijo veiklos prisidėjo jau per 150 kūrėjų iš 16 valstybių, kurie sukūrė daugiau nei 600 radijo laidų. Projekto laikotarpiu komanda įgyvendino per 100 muzikos renginių ir bendradarbiavo su daugiau nei 10 meno institucijų.

Už laisvę ir įvairovę

„Turinio nepriklausomumas mums yra vienas svarbiausių dalykų. Visą mūsų veiklą pastatyta ant kūrybinės laisvės pamato. Norime, kad kūrėjai nebūtų apriboti, kad tai nebūtų dėl „klikų“ ir „laikų“, – kalbėjo Linas.

PSR siekia pateikti platų muzikos stilių ir nuotaikų spektrą, mėgina priešintis monotoniškai, puoselėti spalvingą, pozityvią ir saugią kūrybinę aplinką.

„Šiuo metu turinys susideda iš periodinių laidų, kurias rengia apie 20 žmonių, ir gausybės pavienių įrašų. „Facebook“ kanale taip pat rengiame gyvas vaizdo transliacijas su muzikos kūrėjais iš Lietuvos ir užsienio“, – tinklelį pristato Mindaugas, pagrindinis PSR meninės dalies kuratorius.

„Kaip patartumėte pradėti pažintį su „Palanga“? – paklausiau.

„Apsilankyti mūsų puslapyje Palanga.live arba atsisiųsti mobiliąją radijo programėlę ir spausti „play“. Tiesioginė transliacija leidžia nesirinkti ir būti nustebintam“, – pasiūlo Mindaugas.

„Kitas būdas mus išgirsti – pasinerti į naująjį audioarchyvą „Palangos“ svetainėje. Įrašus archyve galima filtruoti pagal nuotaiką, klausymo vietą ir muzikinius prieskonius. Taip žaidžiant galima atrasti tiek naujus, tiek senus radijo įrašus, o pasiklydus padeda spalvingi įrašų viršeliai, kurie atspindi muzikinį turinį ir nuotaiką. Žinoma, visas laidas galima rasti ir mūsų „SoundCloud“ bei „Mixcloud“ paskyroje, kur patogu sekti mus ir dalytis laidomis su kitais melomaneis“, – papildo Aušra.

GARSHVA ir kitos laidos

Viena ilgiausiai transliuojamų laidų – „palingiško“ Vytauto „Trafik“ vedama LABAS VYTAS. Tai rytinė laida, orientuota į gatvės ir hiphopo kultūrą. LABAS VYTAS padeda klausytojams prabusti išmintingomis frazėmis ir unikaliu humoru. „Tai – viena iš retų PSR laidų, kuriose aktyviai bendraujama su auditorija – kas antrą kūrinį Vytas apžvelgia situaciją studijoje arba skelia iš vakaro užsirašytą pokštą“, – apibūdina Ignas.

Keletas kitų ilgai gyvuojančių laidų, kurias verta paminėti: stipri kaip espresso puodelis laida 6TAS KAVOS, stabiliausia mėnesinė laida radijuje – LUKAS PLEVOKAS bei ribų neturinti GARSHVA. „Ši laida – neapibrėžiama“, – asmeniškiausių ir mėgstamiausių laidą GARSHVA pristato Mindaugas. „Tai – tarsi kūrybingumo treniruotė didžėjui – paleidi vadžias ir negalvoji, ar kam nors patiks, ar gerai darai, ar blogai.“

Kai Plutas atostogauja

„Palanga Street Radio“ taip pat transliuoja renginių seriją „Pluto Not Home“ (liet. „Plutas ne namie“). Po šiuo pavadinimu slepiasi jaukūs gyvo garso koncertai mediniame namuke Žvėryne. Namų šeimininkai Alanas ir Aušra koncertus pradėjo organizuoti 2018 metų gruodį. Vienas šios vietos gyventojų – šuo Plutas (veislė – „dalmavipetas“) – pasirodymų metu „susikrauna“ lagaminą ir išvyksta atostogų. Augintinis – pernelyg energingas ir itin mėgsta dėmesį.

Kadangi erdvė – nedidelė, į gyvo garso performansus reikalinga išankstinė registracija, kuri prieš renginį skelbiama „Pluto Not Home“ socialinių tinklų paskyroje.

8-ojo „Pluto Not Home“ akimirka. Vakarą pradėjo atlikėja Sheshkovskij.

„Ne kartą viename kambaryje esame sutalpinę 60 žmonių, būna ankšta! Smagu, kad su mūsų garso inžinieriaus Pauliaus ir PSR pagalba koncertą gali išgirsti net ir tie, kurie nebetelpa“, – apie niekada nevėluojančius ir tiesiogiai transliuojamus „Pluto Not Home“ koncertus pasakoja Aušra.

„Labai džiaugiamės projekto metu atradę Aušrą, Alaną ir kitus komandos narius. Nuolat ieškome bendraminčių, kurie norėtų prisidėti prie PSR projekto muzikaliai ar organizaciniais klausimais. Dirbame neatlyginčiai, vedami entuziazmo ir noro kurti atvirą bei drąsią kultūrą. Turime daugiau gražių planų nei resursų juos įgyvendinti, todėl ypač vertiname nusprendusius projektą paremti per „Patreon“ platformą, 1,2 proc. GPM deklaracijas ar kitais būdais. Be moralinio ir finansinio aplinkinių palaikymo negalėtume išlaikyti savo studijos ir apskritai nebūtume taip toli kartu nuėję“, – atsisveikindamas pasidalija Linas.

Artimiausiuose komandos planuose – siekis plėsti bendruomenę, tobulinti internetinę radijo svetainę ir paversti ją interaktyvesne, kviešti klausytojus į vasaros renginius ir stiprinti jūros ošimą sostinėje.

Daugiau

www.palanga.live

„Facebook“: Palanga Street Radio

„Facebook“: Pluto Not Home

Atostogos Vilniuje

Sauliaus Žiūros nuotr.

Jau manėte, kad atostogas užsienyje šią vasarą teks pamiršti? Pasiruoškite – 7 atostogų kryptys jūsų laukia čia pat, Vilniuje.

Svajingoji Italija, egzotiškoji Indija, tolimosios Jungtinės Amerikos Valstijos, romantiškoji Prancūzija, aistringoji Ispanija, intriguojanti Vokietija, paslaptingoji Japonija šiais metais persikels arčiau jūsų – kas antrą vasaros savaitgalį miestas virs vis kita šalimi. Trumpesnis kelias – daugiau laiko įspūdingiems atradimams.

Išskirtinės ekskursijos ir pramogos, netradicinės parodos ir jaukūs koncertai, skaniausi kitų šalių tradiciniai patiekalai bei daug kitų išskirtinių staigmenų – visa tai padės į miestą pažvelgti kitomis svetimšalio akimis, o tuos, kurie vis atidėliodavo sostinės pažinimą, paskatins galop įgyvendinti savo planus. Vilniaus gatvės pasiruošusios atskleisti savo daugiakultūros paslaptis.

Rekomenduojami atostogų įspūdžių stiprikliai: atrasti nauji skoniai, lauktuvės sau ir artimiesiems, nakvynė viešbutyje, o kad prisiminimai neišblėstų – nuotraukų albumas.

Atostogų planas

Birželio 19–21 d. – Indija

Liepos 3–5 d. – JAV

Liepos 17–19 d. – Prancūzija

Liepos 31 d.–rugpjūčio 2 d. – Ispanija

Rugpjūčio 14–16 d. – Vokietija

Rugpjūčio 28–30 d. – Japonija

Daugiau

www.atostogosvilniuje.lt

Čiulbantys Karoliniškių šlaitai

Vilniaus turizmo informacijos centrai:

Pilies g. 2
(restoranas „Grey“) kasdien
9.00–12.00,
13.00–18.00

Didžioji g. 31
(Rotušė)
Tikslų darbo laiką rasite
www.govilnius.lt

Daugelis miestiečių puikiai pažįsta Vilniaus miesto žaliąsias erdves: Vingio parką, Bernardinų sodą, ne kartą yra lankęsi Kalnų parke. Bet retas keliavo įspūdingu mišku, kuris driekiasi kitapus Vingio parko, prie Neries upės. Gausybė maloniai klaidinančių miško takelių, medžiai virtuoliai, išsišakojusios gilios griovos, raguvos ir aplink giedančių paukščių įvairovė bei žydintys retieji Lietuvos augalai – visa tai visiškai pateisina Karoliniškių kraštovaizdžio draustinio statusą. Jis yra viena seniausių saugomų teritorijų Vilniaus mieste, įkurtą 1960 metais. Keliaudami šiuo maršrutu pamatysite ir išgirsite daugiau nei 50 rūšių paukščių, aptiksite tokių retų rūšių augalų kaip kalninė jonažolė, balandinė žvaigždūnė, daugiametė blizgė, gebenė lipikė, tarpinis rūtenis.

Pateikiame keletą lankytinų vietų, o viso maršruto ieškokite Vilniaus turizmo informacijos centruose ir

Neakivaizdinisvilnius.lt

Pilkakalnio atodangos apėčia – mėguslėma tulžių žvejybos vieta. Igno Nėfo nuotr.

Liputis po medžio žieve peri, ten pat ieško vabzdžių, tad ir marga jo išvaizda susilieja su žievės raštais.
Dalia Račkauskaitės nuotr.

Atodangos skardis

54.68498, 25.22458

Atodangos skardyje anksčiau urvus rausdavo ir perėdavo vienas gražiausių Lietuvos paukščių – tulžys. Dabar šie karališkieji žvejai (angl. *European Kingfisher*) perėti renkasi atokesnes vietas, bet vis dar dažnai pastebimi žvejojantys atodangos

apačioje. Tulžio kūno viršutinė pusė – ryškiai žaliai mėlyna, apatinė – ryškiai ruda. Ilgas snapas ir trumpa uodega. Vos didesnis už naminį žvirblį. Daugiausia laiko nejudėdamas tupi ant šakos, lieptų turėklų, po tiltais. Pamatęs grobį staigiai neria žemyn ir po akimirkos grįžta su žuvele. Kartais ieškodamas žuvyčių skraido palei pat vandenį, o radęs ore pakimba kaip kolibris ir neria į vandenį.

Vabzdžių viešbutis

54.69589, 25.23273

Rąstų rietuvės ne veltui kraunamos – jose aptinkama įvairiausių medienoje gyvenančių vabalų, šimtakojų. Kartu su vabzdžiais čia gali įsikurti grybai, kerpės, moliuskai, vėžiagyviai, vorai. Pūvant medienai, vieni tą namelį paliks, bet atsikraustys kiti, tad viešbučio gyventojai nuolat keisis kaip ir tikrame viešbutyje. Vieni čia maitinasi, kiti slepiasi ar žiemoja, tretį dauginasi. Vabzdžiai yra viena gausiausių taksonominių grupių Žemėje, sudarantys net 90 proc. pasaulio gyvūnų rūšių! Šiandien žinomų (aprašytų) vabzdžių rūšių yra daugiau kaip milijonas. Entomologų nuomone, tikėtina, kad Žemėje yra per 8 mln. vabzdžių rūšių.

Paukščių maudynių vieta, šaltinis

54.698775, 25.233047

Šaltinėlyje pamatysite atsigerti ar nusiprausti atskrendančius paukščius. Šis ritualas ypač dažnas karštomis vasaros dienomis. Čia lankosi kėkštai, strazdai, liepsnelės, zylės, pečialindos, kikiliai, svilikai ir kiti miško paukščiai. Pasirinkę atokią stebėjimo vietą, galėsite pamatyti, kokia gausi paukščių įvairovė.

Balsingoji liepsnelė

54.68798, 25.21975

54.69654, 25.23261

Ji vos mažesnė už didžiąją zylę. Vienas dažniausių mūsų miškų paukščių ir vienas balsingiausių giesmininkų. Suaugusi ji lengvai atpažįstama iš rusvos liepsną primenančios kaktos, dalies galvos šonų, gerklės ir krūtinės. Patinėlio ir patelės apdaras – vienodas. Minta smulkiais bestuburiais, rudenį lesa smulkias uogas. Lizdus dažniausiai suka ant žemės, bet kai kada užima ir neaukštai esančias dreves bei inkilus. Būdingas elgesys – striksėdama ant žemės ar medžiuose tarsi nerimaudama dažnokai sustoja, linksi ir tūpčioja. Šiame miške ją pamatysite prie griovų ir raguvų, ant tako arba greta ant sukrautų šakų, kelmų. Liepsnelė – Didžiosios Britanijos nacionalinis paukštis.

Kultūrų studijos

Kovo 10–liepos 12 d.

**Paroda „Ukrainos civilizacijos.
Nuo Tripolės kultūros, skitų aukso
iki Maidano“**

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus,
Arsenalo g. 3A

Pirmą kartą Lietuvoje eksponuojama daugiau kaip 80 originalių artefaktų iš Ukrainos nacionalinio istorijos muziejaus rinkinio. Parodoje galima susipažinti su šios žemės istorija ir kultūra – nuo akmens ir bronzos amžių iki nesenų įvykių revoliuciniame Maidane. Tai – unikali, išsami ir vizuali galimybė susipažinti su visomis Ukrainos teritorijoje gyvavusiomis civilizacijomis, religijomis, kultūromis, gentimis ir tautomis.

www.lnm.lt

Menai

Gegužės 19–liepos 18 d.

**Evelinos Paukštytės paroda
„OM-Relax-Rehab“**

„GODŲ galerija“, Malūnų g. 6A-12

Evelinos Paukštytės kompozicijos susitelkia ties keistais, nelogiškais ar atsitiktiniais kasdienio gyvenimo elementais. Teniso žaidėjai, žaidžiantys be teniso rakečių, fugu žuvis, gaminanti žuvies kvepalus, ar klounas, medituojantis ant gėlės žiedo ir iš visko besijuokiantis. Paveiksluose tvyro absurdo jausmas, sukuriantis intriguojantį pasakojimą, keliantis neaiškumą, įtampą bei ragina žiūrovą ieškoti užuominų ir įsivaizduojamos tiesos. Grafikos studijas baigusi menininkė kuria gyvybingus ir struktūriškai turtingus vaizdus, kuriems būdingi architektūriniai prisilietimai ir žmonių tarpusavio sąveika. Nė viena detalė autorės kūrinuose nelieta nepastebėta – viskam būdinga tvarka. Parodos lankymas – nemokamas.

www.godo.lt

Birželio–rugpjūčio mėn.

Alternatyvi renginių erdvė „6 scena“

Menų spaustuvės kiemelis, Šiltadaržio g. 6

Menų spaustuvė savo kiemą užleidžia menininkams ir žiūrovams – čia įkurta alternatyvi renginių erdvė po atviru dangumi „6 scena“. Nors renginiai šiame Senamiesčio kiemelyje nėra naujiena – jis ne kartą įveiklintas festivalių „Naujojo cirko savaitgalis“ ir SPOT metu, o šiltuoju metų laiku tampa bendruomenės susibūrimo vieta, – repertuariniai renginiai čia vyks pirmą kartą.

www.menuspaustuve.lt

Birželio 9–liepos 25 d.

Paroda „Hei, poparte. Lietuvos grafikų kūryba XX a. 7–8 dešimtmečiais“

Vilniaus grafikos meno centro galerija
„Kairė-dešinė“, Latako g. 3

7-ajame dešimtmetyje JAV ir kitas Vakarų valstybes užvaldė popartas, kuris Sovietų Sąjungoje oficialiai laikytas kapitalistinio pasaulio blogo skonio įsikūnijimu. Nepaisant tokio vertinimo, beveik tuo pačiu metu Lietuvos grafikoje taip pat atsirado šios meno krypties apraiškų. Ekspozicijoje greta estampų, plakatų ir knygos meno eksponuojama sieninė tapyba, scenografijos projektai, asambliažai. Parodos lankymas – nemokamas.

www.graphic.lt

Dmitrij Matvejev nuotr.

Birželio 20 d.–2021 m. sausio 31 d.

Paroda „Kodėl taip sunku mylėti?“

MO muziejus, Pylimo g. 17

Pasaulinio garso kino režisieriaus Peterio Greenaway ir menininkės bei režisierės Saskios Boddeke specialiai MO muziejaus erdvėms sukurta interaktyvi paroda, kurioje autoriai jungia specialias įtraukiančias instaliacijas ir šiuolaikinių lietuvių menininkų kūrinius iš MO ir kitų kolekcijų. „Kodėl taip sunku mylėti?“ pasakoja apie tai, kaip gyvenime žmonės siekia balanso: pasirinkdami tarp gėrio ir blogio, siekdami panaikinti skirtis tarp turtuolių ir vargšų, nelygybę tarp moterų ir vyrų, susipriešinimą tarp kartų ar rasių.

www.mo.lt

Birželio 25–rugsėjo 17 d.

Kino vakarai „Gilios upės tyliai plaukia“

Po Liubarto tiltu Žvėryno krantinėje

Pernai skulptorių Andriaus Labašausko Ir Ryčio Urbansko sukurtoje „Patiltėje“ šiemet toliau gyvuos kinas. Nebyliojo kino moterų režisierių filmai bus gyvai įgarsinami klasikinės ir eksperimentinės muzikos kūrėjų, vyks Brazilijos kino retrospektyva: „Cinema Novo“ judėjimas, ribinis ir „tropicana“ kinas, kino klasikos vakarai ir jaunųjų kino kūrėjų darbų peržiūros. Renginiai – nemokami.

www.menoavily.org

Ignas Nefto nuotr.

Liepos 9–12 d.

Tarptautinis gatvės teatro festivalis „SPOT“

Įvairios vietos

Šiemet jau trečią kartą festivalis „SPOT“ kvies vilniečius bei miesto svečius scenos menus patirti neįprastose urbanistinėse erdvėse, tačiau vietoje festivalio dalyvių iš viso pasaulio žiūrovai išvys Lietuvos ir Latvijos kūrėjų pasirodymus, specialiai pritaikytus „SPOT“ formatui. Renginiai – nemokami.

www.menuspaustuve.lt

Architektūra

Liepos 11–12 d.

„Open House Vilnius“

Įvairios vietos

Šeštą kartą vykstantis atviros architektūros festivalis bus kitoks. Šiemet jis kvies į architektūrinių pasivaikščiojimų savaitgalį. Jo metu lankytojai išgirs architektūrinius pasakojimus dešimtyje gidų savanorių vedamuose maršrutuose, o trijuose galės lankytis savarankiškai visą vasarą. Renginys – nemokamas.

www.openhousevilnius.lt

Istorijos

Birželio 12–liepos 21 d.

Kęstučio Grigaliūno asmeninė paroda „Iškabink akį tam, kas atsimena praeitį... ir abi akis tam, kuris ją pamiršta“

Pamėnkalnio galerija, Pamėnkalnio g. 1

Nacionalinės premijos laureatas parodoje tęsia „Mirties dienoraščių“ seriją, kurioje kalbama apie Lietuvos piliečius, nukentėjusius nuo sovietų okupacijos: lietuvius, lenkus, rusus, totorius, žydus – apie jų nutrauktus gyvenimus, sudaužytus likimus, apie mirtį ir žudymo absurdiškumą. Parodoje eksponuojami 420 sovietų represuotų asmenų portretai, atlikti šilkografijos technika. Parodos lankymas – nemokamas.

www.dsgalerija.lt

Liepos–rugpjūčio mėn.

Garsiniai pasivaikščiojimai „Sonic Vilnius“

Jvairios vietos

„Sonic Vilnius“ – tai garsinių pasivaikščiojimų serija, skatinanti įsiklausyti į aplinkos garsus ir tyrinėti įvairialypius Vilniaus mikrorajonų garsynus. Vasarą vyksiančiuose pasivaikščiøjimuose po Kirtimus, Užupį ir Žirmūnus užsiregistravę dalyviai kartu su moderatoriais, savo kūrybinėje veikloje tyrinėjančiais garsą, grupėmis keliauja iš anksto sudarytais maršrutais, kartu klausydamiesi aplinkos, ir aktualius, įdomius garsus įrašinėdami garso įrašymo priemonėmis. Renginiai – nemokami.

„Facebook“: Kirtimų kultūros centras

Gamtos mokslai

Birželio–rugpjūčio mėn.

Renginiai gamtoje

Pavilnių ir Verkių regioniniuose parkuose

Liepos mėnesį planuojamas leidyklos „Dvi Tylos“ išverstos ir išleistos Dr. Qing Li knygos „Miško maudynės. Shinrin-Yoku“ pristatymas Verkių regioniniame parke kartu su miško maudynių gide Mila Monk. Rugpjūtį laukia du kasmetiniai renginiai – „Šikšnosparnių naktis. Verčiai“ ir „Naktigonė 2020“. Pastarasis vyks Pavilnių regioniniame parke. Renginiai – nemokami.

„Facebook“: Pavilnių ir Verkių regioniniai parkai

Literatūra

Birželio–rugpjūčio mėn.

#VilniusSkaito skaitykla po atviru dangumi

Lukiškių aikštė

Trečiai vasarai į Lukiškių aikštę sugrįžusioje skaitykloje šiemet bus galima ne tik paskaityti įvairios atrinktos literatūros kūrinių, bet ir dalyvauti renginiuose – su skaitytojais susitiks rašytojai, vyks naujų knygų pristatymai ir diskusijos, renginiai vaikams ir šeimoms. Skaitykla atvira kasdien 11–21 val. Renginiai – nemokami.

„Facebook“: Vilnius skaito

Birželio–rugpjūčio mėn. Poezijos skaitymai

MO muziejaus terasa, Pylimo g. 17

Įdomi, intriguojanti, jaudinanti, kartais nepatogi ar neduodanti ramybės – poezija traukia ir domina. Poezijos skaitymuose muziejaus terasoje susitiks skirtingi stiliai ir temos, pamėgti arba naujai atrasti autoriai. Vakariniai susitikimai – kas antrą ketvirtadienį nuo birželio 25 dienos. Temas renka ir pokalbius su autoriais moderuoja „Neakivaizdinio Vilniaus“ autorius Zigmas Pakštaitis. Renginiai – nemokami.

www.mo.lt

Birželio 28 d., liepos 26 d., rugpjūčio 30 d. Meno degustacijos vaikams

„AP galerija“, Polocko g. 10

Meno degustacija – formatas, supažindinantis su lietuvių menininkų darbais. Per 30–40 min. vaikams pristatomi 10 autorių darbai – pasakojama apie žanrų įvairovę, atkreipiamas dėmesys į spalvas, dailininko idėją, vaikai skatinami pasidalyti savo nuomone. O kaip be dovanų – visi dalyviai gaus trumpą meno žodynėlį tolesniam meno tyrinėjimui savarankiškai. Meno paragauti kviečiami vaikai nuo 7 metų.

www.apgalerija.lt

Vaikų ugdymas

Birželio–rugpjūčio mėn. Kultūrinės ekskursijos ir edukacijos visai šeimai

Įvairios vietos

Visą vasarą „Gatvės gyvos vaikams“ kviečia šeimas tyrinėti Vilnių. Kūrybiškos ekskursijos senamiestyje supažindins su pasislėpusiomis miesto istorijomis, edukacijos Bernardinų sode pakvies atrasti visų mėgstamo parko augaliją, o vandens ir vėjo dirbtuvėse lenktyniaus ir į orą vaikų svajones skraidins didžiuliai muilo burbulai!

www.gatvesgyvos.lt

Daugiau

www.vilnius-events.lt

**Organizatoriai pasilieka teisę keisti
renginių datą bei laiką, atšaukti
renginius ir keisti programą.**

**Neakivaizdinis
VILNIUS**

www.neakivaizdinisvilnius.lt

FB: Neakivaizdinisvilnius

IG: neakivaizdinis_vilnius

Leidinyas apie mažiau atrastas Vilniaus erdves ir asmenybes.

LEIDĖJAI: Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Užsienio ryšių ir turizmo skyrius

AUTORIAI: Aukšė Podolskytė, Kostas Biliūnas, Laura Misiūnaitė, Miglė Kolinytė, Virginija Slizauskaitė, Zigmas Pakštaitis

VIRŠELIS: Igno Nefo nuotr.

TURINIO REDAKTORĖ: Aukšė Podolskytė

DIZAINAS: FOLK

TIRAŽAS: 9 000 egz. (platinamas nemokamai)

ISSN 2669-025X